

Πρόλογος

Τό νά φιλοδοξήσει κάποιος νά δώσει μιά ταυτότητα στον Κάφκα εἶναι ὅ,τι πιό τολμηρό μπορεῖ νά γίνει.

Διότι ὁ Κάφκα δέν ἦταν ἐπικαιρος ὅταν γεννήθηκε, στά 1883, οὔτε ὅταν πέθανε, στά 1924, ἀλλά οὔτε καί στά 1960, πού κάνουμε ἐδῶ, στήν Ἑλλάδα, τήν πρώτη μας γνωριμία μαζί του. Ὁ Κάφκα γίνεται παγκόσμια ἐπικαιρος μόλις τώρα, φρέσκος, ὀλοζώντανος, μόλις στήν ἔξοδό μας ἀπό τόν εἰκοστό αἰῶνα.

Μέ προβληματίσε προσωπικά ἀπό τό '60, ὅποτε ἐτοίμασα μιά διάλεξη πού τέλειωσε στίς ἀρχές τοῦ 1962 μέ πολλές δυσκολίες, γιατί στήν Ἑλλάδα εἶχαν μόλις κυκλοφορήσει ἡ Δίκη καί ἡ Μεταμόρφωση σέ μετάφραση. Τό νά μιλήσεις γιά ἕναν συγγραφέα τόσο ἀδιαφανή καί αἰνιγματικό, σ' ἕνα κοινό πού δέν τόν ἔχει διαβάσει ἀρκετά ὥστε νά προβληματιστεῖ ἀπ' αὐτόν, δυσκολεύει ιδιαίτερα.

Ἀλλά ἡ διάλεξη ἐνθουσιάζει καί ὁ Ρίτσος μοῦ δίνει τό κουράγιο νά στρωθῶ γιά ἕνα δοκίμιο, ἀφοῦ ἔτσι κι ἄλλιῶς ἔχω καταπιαστεῖ μέ πάθος καί ἔχω φέρεי ὅλα του τά βιβλία ἀπό τό Παρίσι, καθῶς καί ἀρκετές μελέτες ξένων ἐρευνητῶν. Τελειώνω ἕνα πολυσέλιδο δοκίμιο μιά ἐβδομάδα πρὶν ἀπό τήν 21η

τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1967, κι ὅταν περίπου δέκα μέρες μετά τό πραξικόπημα φεύγω κρυφά γιά τό Παρίσι, δέν παίρνω μαζί μου τό χειρόγραφο (πού δέν εἶχα προλάβει νά δακτυλογραφήσω) ἀπό φόβο μή μοῦ τό κατάσχουν στό ἀεροδρόμιο. Νοσταλγῶ μέ ὁδύνη τό πολύτιμό μου χειρόγραφο, ὥσπου ἐπιστρέφοντας τήν ἄνοιξη τοῦ '68 βρίσκω λιγότερα ἀπό τά μισά χειρόγραφα κι αὐτά ἀνακατεμένα καί ἀσυνάρτητα, ὕστερα ἀπό μιάν ἔρευνα τῆς Ἀσφάλειας κατά τήν ἀπουσία μου. Δέν τά ξανάγγιξα, ἀνατριχιάζοντας γιά τήν ἀναπηρία τους.

Ἄλλά τήν τελευταία τετραετία βρέθηκα ἐπανελημμένα στά δικαστήρια ὡς μάρτυρας ὑπεράσπισης νέων παιδιῶν, γνωστῶν «ὡς συνήθως ὑπόπτων». Μέσα στίς αἰθουσες τῶν δικαστηρίων μέ αἰχμαλώτιζε σάν ὄραμα ἡ ψηλή λυγερή κορμοστασιά τοῦ Κάφκα. Μέ πολιορκοῦσε ὡς συμπαράσταση ἢ ἐγώ δέν πολιορκήσα ποτέ σωστά ὡς τώρα τόν προβληματισμό του;

Μέ τρόμο νά ξαναβρεθῶ μέσα στούς λαβύρινθους τῶν σελίδων του, ἄνοιξα τά Ἰαπωνικά του σέ ἔκδοση *Gallimard*. Καί ἐπιτέλους ἄρχισε ἡ ἀπομυστικοποίηση. Διαπίστωνα ὅτι πράγματι ὁ Κάφκα ἦταν –γιά μᾶς τούς Δυτικούς– ὁ ἀκατανόητος, καί γιά τήν περίοδο πού ζοῦσε ἀλλά καί ἐπί δεκαετίες ἀργότερα, ὡς τά 1985, ὁπότε διαβάζεται πλέον σάν παγκόσμιος χρονικογράφος τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνα μας.

Φεβρουάριος 1993